

PREHĽAD GRAMATIKY

LEKCIA 1

VZŤAŽNÉ VETY

Vzťažné vety sú vety vedľajšie, spravidla sú uvádzané vzťažnými zámenami **der**, **die**, **das**. Tieto zámená sa skloňujú ako člen určitý, okrem 2. pádu čísla jednotného rodu mužského a stredného (*dessen*), 2. pádu čísla jednotného rodu ženského (*deren*) a 3. pádu čísla množného (*denen*).

<i>jednotné číslo:</i>	<i>mužský rod</i>	<i>ženský rod</i>	<i>stredný rod</i>
1. pád	der	die	das
2. pád	dessen	deren	dessen
3. pád	dem	der	dem
4. pád	den	die	das

množné číslo: *pre všetky rody rovnaké*

1. pád	die
2. pád	deren
3. pád	denen
4. pád	die

Vzťažná veta stojí obvykle za podstatným menom alebo zámenom, ktoré rozvíja. Časované sloveso stojí na konci vedľajšej vety.

Die Kollegin, die mir geholfen hat , arbeitet hier nicht mehr.	Kolegyňa, ktorá mi pomohla, tu už nepracuje.
Die Leute, die dort stehen, sehen unglücklich aus.	Ľudia, ktorí tam stoja, vyzerajú nešťastne.
Der Lehrer, den du siehst, unterrichtet Deutsch.	Učiteľ, ktorého vidíš, učí nemčinu.

VZŤAŽNÉ VETY S PREDLOŽKAMI

Vzťažné vety môžu byť uvádzané spojením predložky a príslušného vzťažného zámena.

Das Hotel, in dem wir damals wohnte, steht nicht mehr.	Hotel, v ktorom sme vtedy bývali, už nestojí.
Die Frau, mit der du sprichst, arbeitet bei uns.	Žena, s ktorou hovoríš, pracuje u nás.

Pamätaj si:

Wer ist der Junge, mit dessen Vater der Lehrer spricht?	Kto je ten chlapec, s ktorého otcom hovorí ten učiteľ?
--	--

Vzťažné zámeno **dessen** sa vzťahuje k podstatnému menu predchádzajúcej vety (**Junge**), preto na jeho tvar nemá vplyv predložka **mit** ani rod a pád nasledujúceho podstatného mena **Vater**.

FUTUR I – 1. budúci čas

1. Budúci čas sa tvorí spojením slovesa **werden** v prítomnom čase a **infinitívu plnovýznamového slovesa**, ktorý stojí na konci vety. Do slovenčiny ho prekladáme budúcim časom nedokonavých slovies (bude písať), alebo prítomným časom dokonavých slovies (napíšeš). Miesto 1. budúceho času sa však v nemčine veľmi často používa **čas prítomný**, hlavne v spojení s **časovým údajom** (in, Zukunft, morgen). 1. budúci čas sa často používa v sľuboch a ustálených obratoch. Možno ním vyjadriť i subjektívne domnienky, v takom prípade je často sprevádzaný modálnymi časticami alebo príslovkami (wohl, schon, sicher...) a vyjadruje predpokladanú prítomnosť.

ich werde	wir werden		
du wirst	ihr werdet	+	infinitív plnovýznamového slovesa
er/sie/es wird	sie/Sie werden		

Wann wird er den Brief schreiben ?	Kedy bude písať ten list?/Kedy napíše ten list?
Den Brief schreibt er morgen .	Ten list napíše zajtra.
Ich werde dir helfen .	Pomôžem ti. (sľub)
Sie wird se schon wisen .	Však ona to vie. (domnienka)

LEKCIA 2

PREDLOŽKY S 2. PÁDOM: statt, trotz, während, wegen

statt/anstatt – miesto, namiesto

Statt eines Vermögens hinterließ er nur Schulden. Namiesto majetku zanechal len dlhy.

trotz – navzdory, nehl'adiac na, napriek tomu, že

trotz des schlechten Wetters napriek zlému počasiu

während – behem

während der Vorstellung počas predstavenia

während des Urlaubs počas dovolenky

wegen – pre, kvôli

stojí pred podstatným menom i za ním:

wegen des schlechten Wetters/**des** schlechten Wetters **wegen** napriek zlému počasiu/kvôli zlému počasiu

Spojenie s **3.** pádom je možné len hovorovo, ale bežne sa používa v spojení s osobnými zámenami – **wegen mir**.

Častejšie sú tvary – **meinetwegen** (kvôli mne), **deinetwegen** (kvôli tebe), **Ihretwegen** (kvôli Vám).

VERGLEICHSÄTZE MIT: so ... wie, als, je ... desto/je ... umso

Ide o **vedľajšie** vety porovnávacie.

so ... wie – tak ... ako

Túto spojku používame, pokiaľ sa ide o **rovnosť** dvoch porovnávaných dejov.

Er ist nich **so** alt, **wie** ich gedacht habe.

Nie je taký starý, ako som si myslela.

Er ist nich **so** guter Sänger, **wie** ich vermutet habe.

Nie je taký dobrý spevák, ako som sa domnievala.

als – než

Ak ide o vyjadrenie **nerovnosti** dvoch porovnávaných dejov.

Er ist jünger, **als** ich erwartet habe.

Je mladší, než som čakala.

Predčasnosť v minulosti v súvetiach so spojkami **wie, als** možno vyjadriť préteritom vo vete hlavnej a plusquamperfektom vo vete vedľajšej (Er war jünger, **als** ich erwartet hatte.).

je ... desto / je ... umso – čím ... tým

Je länger ich sie kannte, **desto** mehr mochte ich sie.

Čím dlhšie som ju poznal, tým som ju mal radšej.

Je mehr sie getrunken haben, **desto** lustiger waren sie.

Čím viacej pili, tým boli veselší.

Je wertvollere Gemälde man ausstellt, **desto** höher ist der Eintritt.

Čím cennejšie obrazy sa vystavujú, tým vyššie je vstupné.

Veta uvádzaná spojkou **je** sa radí k vetám **vedľajším**, t. j. sloveso v určitom tvare stojí na konci vety. Veta s **desto** je vetou **hlavnou**, ktorá spravidla nasleduje za vetou s **je**. Určité sloveso obsadzuje v tomto prípade druhú pozíciu vo vete, t. j. nasleduje za **desto** a druhým stupňom príslovky, resp. prídavného mena.

ZÁPORNÉ SLOVÁ: keinesfalls, nie/niemals, niergends

Ide o slová, ktoré negujú vetu, preto už vo vete nesmie byť ďalší zápor.

keinesfalls – v žiadnom prípade

Ich komme **keinesfalls**.

V žiadnom prípade neprídu.

nie/niemals – nikdy

Ich habe mit ihm **nie/niemals** gesprochen.

Nikdy som s ním nehovorila.

niergends – nikde

Ich habe sie **niergends** gesehen.

Nikde som ju nevidela.

LEKCIA 3

PLUSQUAMPERFEKTUM

Plusquamperfektum je **predminulý čas**. Vyjadruje dej, ktorý prebehol pred iným dejom minulým. Tvorí sa podobne ako perfektum, len pomocné sloveso sa časuje v préteritu. Použitie pomocného slovesa sa riadi rovnakými pravidlami ako pri tvorení perfekta.

Ich hatte + prídavné minulé významového slovesa

Ich war + prídavné minulé významového slovesa

Der Fahrer **war** in die falsche Richtung **gefahren**, deshalb kam es zum Unfall.

Šofér išiel zlým smerom, preto došlo k nehode.

Die Kirche **hatte** man unter Karl IV. **Ausgebaut**.

Kostol bol postavený za Karla IV.

ČASOVÉ VETY s *nachdem* – potom čo

Ide o vedľajšie vety, sloveso v určitom tvare teda stojí vždy na konci vety. Spojka **nachdem** vyjadruje dej predčasný. Dej vety vedľajšej predchádza teda deju vety hlavnej. Časy použité v hlavnej a vedľajšej vete vyjadrujú, že deje neprebiehajú súčasne. Ide o pravidlo tzv. **časovej súslednosti**.

hlavná veta

prítomný čas, budúci čas

vedľajšia veta

perfektum

präteritum

plusquamperfektum

Nachdem er es **erfahren hatte**, **dachte** er lange darüber nach. Po tom, ako sa to dozvedel, dlho o tom premýšľal.

PÁROVÉ SPOJKY

nicht nur – sondern auch	<i>nielen – ale aj</i>
entweder – oder	<i>bud' – alebo</i>
einerseits – ander(er)seits	<i>na jednej strane – na druhej strane</i>
weder – noch	<i>ani – ani</i>
sowohl – als (auch)	<i>ako – tak (i)</i>
zwar – aber	<i>síce – ale</i>

Wir laden **nich nur** Lukas, **sondern auch** seine Frau ein.
Ruf mich **entweder** morgen **oder** übermorgen an.
Einerseits verdien er gut, **andererseits** hate r keine Zeit,
das Leben zu genießen

Pozveme nielen Lukáša, ale aj jeho ženu.
Zavolaj mi bud' zajtra, alebo pozajtra.
Na jednej strane dobre zarába, na druhej
strane nemá čas užívať si života.

Wir haben **weder** Zeit, **noch** Lust im Garten zu arbeiten.
Sie bestellte **sowohl** eine Vorspeise **als auch** ein Dessert.
Sie möchte **zwar** gesund bleiben, **aber** sie mach nichts dafür.

Nemáme ani chuť, ani čas pracovať na záhrade.
Objednala si ako predkrm, tak aj zákusok.
Síce by chcela zostať zdravá, ale nič pre to nerobí.

Po spojkách **sodern**, **aber**, **oder** je priamy poriadok slov, po ostatných nasleduje nepriamy slovosled. Po spojke **entweder** je možný priamy aj nepriamy slovosled. Spojka **weder – noch** je sama o sebe záporná, takže vo vete už žiadny zápor nemôže byť. Párová spojka **sowohl – als auch** zriedka spojuje vety, väčšinou len vetné členy.

LEKCIA 4

KONDITIONAL I

Ide o opisný tvar **würde + infinitiv**. Vyjadruje slovenský prítomný kondicionál (podmieňovací spôsob) u všetkých významových slovies. Používa sa predovšetkým u slabých, silných a zmiešaných slovies.

Niemand würde es glauben .	Nikto by tomu neveril.
Wir würden dir helfen .	Pomohli by sme ti.
Ich würde dich kennen .	Poznal by som ťa.

KONJUNKTÍV PRÉTERITA

Tomuto konjunktívu zodpovedá v slovenčine prítomný kondicionál (podmieňovací spôsob): **ich ginge – šiel by som**.

slabé slovesá

kaufen	ich kaufte	wir kauften
	du kauftest	ihr kauftet
	er/sie/es kaufte	sie/Sie kauften

U slabých slovies má konjunktív préterita rovnaký tvar ako oznamovací spôsob préterita.

Ich fragte – opýtal som sa/opýtal by som sa. Preto sa častejšie používa opisného tvaru **würde + infinitiv**.

silné slovesá

bleiben	ich bliebe du bliebest er/sie/es bliebe	wir blieben ihr bliebet sie/Sie blieben
----------------	---	---

U silných sloviess sa konjunktív préterita tvorí z oznamovacieho spôsobu **préterita** koncovkami **-e, -(e)st, -e, -en, -(e)t, -en**. Kmeňová samohláska schopná prehlásky sa spravidla prehlasuje: finden – ich fand – ich **fände**. Zriedka sa tvorí konjunktív préterita pomocou inej kmeňovej samohlásky: sterben – er starb – ich **stürbe**. U niektorých silných sloviess existujú dva tvary konjunktívu préterita: stehen – ich stand – ich **stände/ich stünde**.

spôsobové slovesá

dürfen	ich dürfte du dürftest er/sie/es dürfte	wir dürften ihr dürftet sie/Sie dürften
---------------	---	---

Pri **spôsobových** slovesách a pri slovese **wissen** sa konjunktív préterita tvorí z oznamovacieho spôsobu préterita prehlasovaním kmeňovej samohlásky: ich durfte – ich dürfte, ich konnte – ich könnte, ich mochte – ich möchte, ich musste – ich müsste, ich wusste – ich wüsste. Výnimkou sú slovesá **sollen** a **wollen**, u ktorých sú tvary konjunktívu préterita a oznamovacieho spôsobu préterita zhodné: ich sollte – *mal som/mal by som*, ich wollte – *chcel som/chcel by som*.

pomocné slovesá

U sloviess **haben** a **werden** sa konjunktív préterita tvorí ako u sloviess spôsobových z oznamovacieho spôsobu préterita prehlasovaním kmeňovej samohlásky:

haben	ich hätte du hättest er/sie/es hätte	wir hätten ihr hättet sie/Sie hätten
werden	ich würde du würdest er/sie/es würde	wir würden ihr würdet sie/Sie würden

Pomocné sloveso **sein** prehlasuje kmeň préterita a priberá koncovky **-e, -(e)st, -e, -en, -(e)t, -en**.

sein	ich wäre du wärest er/sie/es wäre	wir wären ihr wäret sie/Sie wären
-------------	---	---

Zmiešané slovesá

U sloviess **denken** a **bringen** sa konjunktív préterita tvorí obdobne ako u sloviess spôsobových, t. j. prehlasovaním príslušných tvarov oznamovacieho spôsobu préterita: **denken** – ich dachte – ich **dächte**, **bringen** – ich brachte – ich **brächte**. U sloviess **brennen**, **kennen**, **nennen**, **rennen**, **senden** a **wenden** sa v konjunktíve préterita objavuje **kmeňové -e-**: kennen – er kannte – **er kennte**. Tieto tvary sa však používajú zriedka.

POTENTIALE KONDITIONALSÄTZE

V podmienkových vetách, ktoré vyjadrujú nereálnu podmienku v prítomnosti (t. j. dej, ktorý by sa mohol teraz či v budúcnosti uskutočniť, ale hovoriaci predpokladá, že sa skôr neuskutoční), sa používa v nemčine **konjunktív préterita** (resp. **würde + infinitív**). V podmienkových vetách, ktoré vyjadrujú nereálnu podmienku v minulosti (t. j. dej, ktorý by sa bol v minulosti mohol stať, ale nerealizoval sa), **konjunktív plusquamperfekta**. Spojku **wenn** prekladáme v tomto type súvetia slovenským *keby*. Ak súvetia začína spojku **wenn**, môžeme túto spojku vynechať. Vo vedľajšej aj hlavnej vete je potom nepriamy slovosled.

Wenn ich noch einmal fünfundzwanzig wäre/**Wäre** ich noch einmal fünfundzwanzig, würde ich viel reisen.
Keby som mal ešte raz dvadsaťpäť rokov, veľa by som cestoval.

Wenn es nicht gefroren hätte/**Hätte** es nicht gefroren, wären nicht so viele Verkehrsunfälle passiert.
Keby nebolo bývalo mrzlo, nebývalo by sa stalo toľko nehôd.

LEKCIA 5

TRPNÝ ROD S MODÁLNYMI SLOVESAMI V PRÍTOMNOM ČASE A V PRÉTERITU

V trpnom rode s modálnymi slovesami sa používa infinitív trpný. Skladá sa z **infinitívu slovesa werden** a **infinitívu trpného**. Tento infinitív stojí za spôsobovými slovesami v prítomnom čase a v préteritu na poslednom mieste vo vete.

Prítomný čas

prítomný čas spôsobového slovesa + infinitív trpný

Der Text **soll** ins Deutsche **übersetzt werden**.
Ich **muss geprüft werden**.

Text sa má preložiť/má byť preložený do nemčiny.
Musím byť skúšaný.

Préteritum

préteritum spôsobového slovesa + infinitív trpný

Der Text **sollte** ins Deutsche **übersetzt werden**.
Ich **musste geprüft werden**.

Text sa mal preložiť/mal byť preložený do nemčiny.
Musel som byť skúšaný.

STAVOVÝ TRPNÝ ROD

Stavové pasívum vyjadruje stav ako **výsledok deja** alebo ako určitú **nemennú skutočnosť**. Ide o spojenie pomocného slovesa **sein** v určitom čase s prídavným minulým plnovýznamového slovesa.

sein + prídavné minulé plnovýznamového slovesa

Jetzt **sind** die Geschäfte **geschlossen**.
Die Kartoffeln sind **geschält**.

Teraz sú obchody zatvorené.
Zemiaky sú olúpané.

Stavové pasívum predpokladá väčšinou existenciu priebehového trpného rodu, ale nie všetky slovesá, ktoré môžu tvoriť priebehový trpný rod, tvoria tiež stavové pasívum, napr. *slovesá intransitívne* (helfen). Stavové pasívum ďalej netvoria slovesá, u ktorých nie je možný priebehový trpný rod, napr. *slovesá zvrtné* (sich beeilen). Spravidla nie je uvedený činiteľ (Nie je možné: Die Tür ist von ihm geöffnet.).

Stavové pasívum je nutné rozlišovať od konštrukcií, ktoré tvoria tiež sloveso sein a *príčastie minulé plnovýznamového slovesa*. Ide predovšetkým o:

- konštrukciu s prídavným menom v prísudku: Das Mädchen ist begabt. (To dievča je nadané.)
- perfektum činného rodu: Der Zug ist angekommen. (Ten vlak prišiel.)

Tieto konštrukcie nie je možné na rozdiel od stavového pasíva previesť do prítomného času či perfekta priebehového trpného rodu. (Nie je možné: Das Mädchen wird begabt.)

SPODSTATNENÉ PRÍDAVNÉ MENÁ A PRÍČASTIE

Niektoré prídavné mená a príčastia preberajú vo vetách funkciu podstatných mien, majú veľké počiatočné písmeno a člen, môžu priberať prívlastky. Stále sa však skloňujú ako prídavné meno po príslušnom člene.

der kranke Mann = der Kranke

Rod podstatných mien vzniknutých substantivizáciou prídavných mien a príčastia sa riadi rodom prirodzeným alebo rodom podstatného mena, ktoré bolo vlastne zo spojenia vypustené.

skloňovanie po člene určitom

	jednotné číslo			množné číslo
1. p.	der Fremde	die Fremde	das Fremde	die Fremden
2. p.	des Fremden	der Fremden	des Fremden	der Fremden
3. p.	dem Fremden	der Fremden	dem Fremden	den Fremden
4. p.	den Fremden	die Fremde	das Fremde	die Fremden

skloňovanie po člene neurčitom

	jednotné číslo			množné číslo
1. p.	ein Fremder	eine Fremde	ein Fremdes	Fremde
2. p.	eines Fremden	einer Fremden	eines Fremden	Fremder
3. p.	einem Fremden	einer Fremden	eines Fremden	Fremden
4. p.	einen Fremden	eine Fremde	ein Fremdes	Fremde

Príklady spodstatnených mien a príčastia

Názvy osôb (mužský ženský rod)

der/die Angestellte – *zamestnanec/zamestnankyňa*

der/die Bekannte – *známy/známa*

der/die Betrunke – *opitý/opitá*

der/die Deutsche – *Nemec/Nemka* (toto spodstatnené prídavné meno je jediný prípad pomenovania príslušníka národa prídavným menom)

der/die Fremde – *cudzinec/cudzinka*

der/die Kranke – *chorý/chorá*

der/die Reisende – *cestujúci/cestujúca*

der/die Verletzte – *zranený/zranená*

Názvy vecí (ženský rod)

die Illustrierte – *obrázkový časopis*

abstrakta, ojediněle tiež označenie osôb alebo vecí (stredný rod)

das Böse – *zlo*

das Schöne – *to pekné*

das Neue – *to nové*

das Junge – *mláďa*

das Kleine – *to malé*

stupňované prídavné mená (stredný rod)

das Bessere – *to lepšie*

názvy jazykov, ktoré označujú jazyk ako systém (stredný rod)

das Deutsche (-,0) – *nemčina*

das Englische (-,0) – *angličtina*

LEKCIA 6

ZLOMKY

Zlomky označujú určitú časť z celku. Čitateľ je vyjadrený **základnou číslovkou**, menovateľ sa tvorí pripojením koncovky **-el** k **radovej číslovke**. Zlomky môžu stáť samostatne, menovateľ potom vystupuje ako spodstatnená číslovka rodu stredného a píše sa s veľkým písmenom. Podstatné mená stoja po týchto číslovkách v 2. páde, popr. v spojení s predložkou **von**.

1/3 – ein Drittel

jedna tretina

3/5 – drei Fünftel

tri pätiny

¼ – der Studenten – ein Viertel der Studenten/von den Studenten

štvrtina študentov

V spojení s podstatným menom udávajúcim mieru, hmotnosť alebo množstvo (Liter, Kilo, Tasse) sa čitateľ aj menovateľ píše s malým písmenom.

1/8 l Milch – ein achtel Liter Milch *osmina litra mlieka*

Zlomok môže s podstatným menom vytvoriť zložené slovo.

ein Achtelliter Milch

osmina litra mlieka

eine Dreiviertelstunde

trištvrtehodina

Zapamätaj si:

1 ½ Std. ein(und)einhalb Stunden/anderthalb Stunden/eine und eine halbe Stunde

2 ½ Std. zwei(und)einhalb Stunden/zwei und eine halb Stunde

die Hälfte der Einwohner

polovica obyvateľov

in einem **halben** Jahr

za pol roka (halb sa skloňuje ako prídavné meno)

Sloveso v určitom tvare stojí po zlomkoch s čitateľom väčším než 1 v množnom čísle.

Zwei Drittel der Touristen **haben** sich nicht für die Rundfahrt interessiert.

NÁZVY KRAJÍN

Názvy KRAJÍN sú väčšinou **rodu stredného**, používajú sa s **členom nulovým** (Polen, Italien, Österreich). Názvy krajín, ktoré sú **rodu ženského** (die Schweiz, die Türkei, die Slowakei, die BRD) alebo **rodu mužského** (der Sudan, der Libanon), popr. tie, ktoré sú v tvare **množného čísla** (die Niederlande, die USA), stoja **vždy** s **členom určitým**. I **oficiálne viacslovné názvy štátov** sa vždy používajú s **členom určitým** (die Tschechische Republik, die Bundesrepublik Deutschland, das Königreich Schweden, die Vereinigten Staaten von Amerika).

MENÁ OBYVATEĽOV

s koncovkou -er

Italien – der Italiener

England – der Engländer

Belgien – der Belgier

Amerika – der Amerikaner

Prag – der Prager

K názvu zeme sa pridá koncovka **-er**, alebo **prehláska** a **-er**, popr. sa pridáva koncovka **-er** ku kmeňu názvu zeme. Ďalej sa môže jednať o mená odvodené od názvov kontinentov alebo miest.

s koncovkou -e

Polen – der Pole/ein Pole

Deutschland – der Deutsche/ein Deutscher

Tieto mená sú odvodené od názvov krajín, skloňujú sa ako slabé podstatné mená (okrem der Deutsche, ktoré sa skloňuje ako prídavné meno po príslušnom člene).

ostatné

Los Angeles – der Einwohner von Los Angeles

Tieto mená sa tvoria spojením podstatného mena **der Einwohner + von + geografický názov** (hlavne u viacslovných a viacslabičných názvoch miest a u mnohých cudzích miest).